

Designing and Evaluating Strategic Models for the Successful Transition of Students to Secondary School

Kobra Gholamalitabar Firouzjaee*¹, Reza Mirarab Razi²

1.P.h.d.student, university of Mazandaran, Babolsar, Iran

2.Associate professor of university of Mazandaran. Babolsar.Iran.

Citation (APA): Gholamalitabar firouzjaee, K. Mirarab razi,R. (2025). Designing and Evaluating Strategic Models for the Successful Transition of Students to Secondary School *The Journal of Research and Innovation in Primary Education* .7(1), 1-21.

<https://doi.org/10.48310/reek.2025.16791.1346>

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Keywords:

Transition
Support
Compatibility
Grounded Theory

Background and Purpose: The aim of this study was to design a model for the successful transition of students to secondary school.

Methodology: This study employed a qualitative approach, specifically Grounded Theory. The participant group included education professionals, psychologists, and school counselors. Sixteen participants were selected using purposive and theoretical sampling.

Results: The results indicate that social challenges, such as difficulties in forming new friendships and concerns about peer acceptance, along with educational challenges, including increased textbook volume, changes in assessment systems, longer school hours, and exposure to diverse teaching methods, contribute to high school transition difficulties. Moderating factors include students' personality traits and family dynamics, while contextual factors encompass school characteristics and family socioeconomic status. Specialists emphasized family support, emotional support from schools, educational support from teachers, and organizational support from schools as key strategies for overcoming transition challenges. Implementing these strategies can lead to social, educational, and emotional improvements for students.

Conclusion: The findings of this study provide guidance for families, school administrators, teachers, and counselors to better support students in preparing for and adapting to the transition to high school.

Received: 2024 -07-23

Accepted: 2025 -03 -14

Available: 2025 -03 -21

* Corresponding author: Gholamalitabar firouzjaee, p.h.d.student, university of Mazandaran, Babolsar, Iran
k.gholamalitabar71@gmail.com

Extended Abstract

Introduction

The transition from elementary to secondary school involves significant physical, organizational, social, and educational changes, which may create social, cognitive, and emotional challenges for students. Moving to a larger school, facing a higher student-teacher ratio, managing an increased number of subjects, and interacting with a wider variety of teachers can reduce students' opportunities for close relationships with their teachers and peers. This transition can result in lower participation in school activities and negatively impact academic performance. To facilitate this transition, adequate preparation and structured support strategies are essential. The purpose of this study is to design and evaluate strategic models that can ease the transition process for elementary school students moving into secondary education.

Theoretical Foundations:

Research on school transitions is part of broader studies on developmental transitions and the journey to adulthood. Theorists argue that educational transitions provide a critical capacity for change, helping students develop the skills and resources necessary to adapt. Successful adaptation depends on both the students' individual capabilities and the institution's ability to provide adequate support and resources. The proposed transition model in this study follows three stages: 1. Letting Go – Initial awareness of changes, characterized by fear and uncertainty, typically experienced in the first few weeks. 2. Neutral Stage – A period of ambivalence and hesitation, during which students are still attached to their previous school environment while trying to navigate new expectations. 3. New Beginnings – The phase where students start accepting changes, developing necessary skills, and gradually adapting to the new school environment.

Methodology:

This study employed grounded theory using Strauss and Corbin's systematic approach. The research model was derived from in-depth interviews, which helped identify causal, intervening, and contextual factors influencing the transition experience. The coding process included three stages: open coding, axial coding, and selective coding. The participant group consisted of specialists in education, psychology, and school counseling. A total of 16 experts were selected through purposive and theoretical sampling.

Research Findings:

Analysis of qualitative data identified 50 open codes and 14 axial codes, categorized within the five-component framework of grounded theory. Causal Factors: Social challenges, such as loss of old friendships, difficulties in forming new peer relationships, and concerns about peer acceptance. Psychological challenges related to puberty, including self-image sensitivity, aggression, sexual curiosity, and identity formation. Educational challenges, such as increased textbook volume, new assessment systems, longer school hours, and varied teaching methods.

Moderating Factors: Personality traits (e.g., adaptability, confidence, resilience). Family environment (e.g., parental involvement, family dynamics). Contextual Factors: School characteristics (e.g., school culture, student-teacher relationships). Family socioeconomic status (e.g., financial stability, parental education level). Proposed Strategies: Family Support: Encouraging parental involvement and open communication. School Emotional Support: Providing counseling services and mentorship programs. Teachers' Educational Support: Implementing structured academic guidance and interactive teaching methods. School Organizational Support: Enhancing school policies to create a student-friendly transition framework. Expected Outcomes: Social Outcomes: Improved communication skills, broader social networks, increased student participation. Educational Outcomes: Higher academic motivation, improved academic performance, and greater parental engagement in education.

Emotional Outcomes: Increased sense of belonging, positive attitudes toward school, and successful social adaptation.

Conclusion:

The transition to secondary education is a critical milestone in a student's academic journey. Factors such as changes in friendships, puberty-related developments, shifts in the educational environment, personality traits, family dynamics, school characteristics, and socioeconomic status all influence students' ability to adapt. To address these challenges, it is essential to implement family support systems, school-based emotional and educational support, and school organizational interventions. These strategies can help students experience a smoother, more positive transition, resulting in enhanced academic, social, and emotional well-being. By developing comprehensive transition programs, schools, teachers, and families can foster successful adaptation strategies, ensuring a positive and empowering transition experience for students.

Ethical Considerations: Compliance with Ethical Guidelines: Ethical principles were fully adhered to in this study. Participants were informed that they could withdraw from the study at any time. Additionally, all participants were made aware of the research process.

Funding: This research was conducted without any financial support from any specific organization.

Role of Each Author: The contribution of the authors in writing the article was 50%, with the first author responsible for the writing and implementation of the research project, and the second author providing guidance and consultation during its execution. **Conflict of**

Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Acknowledgments: We extend our deepest gratitude to all the academic experts, educational professionals from the Ministry of Education, consultants, and psychologists who collaborated in this research.

مقاله پژوهشی

طراحی و ارزیابی مدل‌های راهبردی برای موفقیت انتقال دانش آموزان ابتدایی به مقطع متوسطه

کبری غلامعلی تبار فیروزجایی^{۱*}، رضا میرعرب رضی^۲

۱. دانشجوی دکتری برنامه ریزی درسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

۲. عضو هیئت علمی گروه علوم تربیتی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

چکیده

مشخصات مقاله

زمینه و هدف: پژوهش حاضر با هدف طراحی و ارزیابی مدل راهبردی جهت انتقال دانش آموزان به دوره متوسطه انجام شد.

روش: روش پژوهش کیفی و از نوع نظریه داده بنیاد و جامعه آماری شامل متخصصان تعلیم و تربیت، روانشناسان و مشاوران مدارس بود که از میان آنها ۱۶ نفر با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند.

یافته‌ها: نتایج پژوهش نشان می‌دهد، عواملی مانند: تغییر در روابط دوستی، تغییرات جسمانی بلوغ و تغییرات محیط آموزشی، به عنوان عوامل اصلی در ایجاد چالش‌های انتقال به دوره متوسطه نقش دارند. به علاوه، عواملی مانند: ویژگی‌های شخصیتی دانش آموزان و مسائل درون خانواده، به عنوان عوامل مداخله‌ای و ویژگی‌های مدرسه و موقعیت اجتماعی-اقتصادی خانواده، به عنوان بستر این تغییر، شناسایی شدند. متخصصان بر پشتیبانی خانواده، حمایت عاطفی مدرسه، حمایت آموزشی معلمان و حمایت سازمانی مدرسه، به عنوان راهبردهای حل مسائل این دوره، تأکید داشتند. آنها معتقد بودند که اجرای این راهبردها پیامد اجتماعی، آموزشی و عاطفی را به دنبال دارد.

نتیجه‌گیری: یافته‌های این پژوهش، به خانواده‌ها، مدیران مدارس، معلمان و مشاوران مدارس توصیه می‌کند که با شناخت کامل از عوامل ایجاد چالش در این دوره، حمایت‌های عاطفی، آموزشی و سازمانی را در جهت آمادگی و سازگاری دانش آموزان برای انتقال به دوره متوسطه ارائه دهند.

واژه‌های کلیدی:

انتقال

حمایت

سازگاری

داده‌بنیاد

۱. نویسنده مسئول

k.gholamalitabar71@gmail.com

دریافت شده: ۲ مرداد ۱۴۰۳

پذیرش شده: ۲۴ اسفند ۱۴۰۳

منتشر شده: ۱ فروردین ۱۴۰۴

مقدمه

آموزش ابتدایی، سنگ بنای زندگی تحصیلی دانش‌آموزان به حساب می‌آید و نقش مهمی در شکل‌گیری مهارت‌ها، سواد پایه علمی و رشد شخصیت اجتماعی کودک دارد. دانش‌آموزان در این دوره، نخستین محیط رسمی برای ورود به محیط آکادمیک و از طرفی آشنایی با قواعد و هنجارهای اجتماعی تجربه می‌کنند (Tubagus et al, 2023). انتقال^۱ دانش‌آموزان از دوره ابتدایی به متوسطه، تغییرات اساسی متعدد در محیط فیزیکی، سازمانی، اجتماعی و آموزشی دربرمی‌گیرد. سازگاری دانش‌آموزان با این تغییرات، سیاست و برنامه‌هایی جهت آماده‌سازی و حمایت از آنها به موثرترین شیوه می‌طلبد. انتقال به یک محیط آموزشی جدید، یکی از مهمترین چالش‌هایی است که دانش‌آموزان در طول دوران تحصیل با آن روبرو می‌شوند (Harris & Nowland, 2021). در تعریف، انتقال یا گذار به معنای پایان یافتن یک دوره تحصیلی و ورود دانش‌آموزان به دوره بعدی است. جاوید (Javid, 2016) آن را به عنوان فرایندی پویا و پیچیده توصیف می‌کند که دانش‌آموزان از یک فرهنگ قدیمی شناخته شده به یک فرهنگ یادگیری جدید و ناشناخته ورود پیدا می‌کنند (نقل از صمدی و همکاران، ۱۴۰۲). اهمیت گذار به دوره متوسطه از این جهت است که تغییر محیط آموزشی، با چالش‌های اجتماعی، شناختی و عاطفی همراه است (Germin et al, 2017) و می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی و تعاملات اجتماعی دانش‌آموزان تاثیر منفی بگذارد (Evans et al, 2018). از طرفی این تغییرات در دوره انتقال از ابتدایی به متوسطه با تغییرات بیولوژیکی یعنی بلوغ و به عبارت دیگر انتقال از کودکی به بزرگسالی همراه است (Sohl et al, 2024). به همین دلیل، این دانش‌آموزان علاوه بر تغییر محیط جدید، الزامات منحصر به فرد مرتبط با انتقال زیستی را نیز تجربه می‌کنند که مشکلات آنها را دوچندان می‌سازد.

صاحب‌نظران معتقدند مطالعات انتقال دانش‌آموزان به دوره بالاتر به عنوان بخشی از تحقیقات گسترده در زمینه گذار به بزرگسالی قرار دارد (Ingram et al, 2009 نقل از Doutor & Alves, 2024). (Cally, 2007) معتقد است انتقال تحصیلی، ظرفیت مناسب برای هدایت تغییر در دانش‌آموزان فراهم می‌آورد. این ظرفیت شامل منابع دانش‌آموزان برای درگیر شدن با تغییرات است و به توانایی موسسات برای پشتیبانی و منابع برای مدیریت تغییرات وابسته است و بر رفتار فرد در محیط جدید اثر دارد (Khojanashvili et al, 2023 نقل از).

نگاه به انتقال به عنوان ظرفیت هدایت برای تغییر به رابطه متقابل عاملیت (رفتار فرد) و ساختار (مدرسه) اشاره دارد. در این زمینه، (Briggs et al, 2012) در مدل خود پیشنهاد دادند که ایجاد هویت یادگیرنده مثبت برای پیشرفت فراگیران ضروری است و تحقق این امر به حمایت هر دو محیط قبلی و جدید بستگی دارد. آنها مدل انتقال را که مبتنی بر فرایند تغییر بود سه مرحله تعیین کرده است، مرحله اول "رهایی" که فرد تغییر را برای اولین بار درک می‌کند و احساس ترس، عدم اطمینان، انکار و سرخوردگی را تجربه می‌کند. این مرحله معمولاً هفته‌های اول حضورش در محیط جدید است. در مرحله دوم "خنثی" فرد هنوز به وضعیت قبلی وابسته است و از طرفی سعی می‌کند با محیط جدید سازگار شود او حالت تردید و دوگانگی را تجربه می‌کند بویژه با درخواست و تعاملات جدید روبه‌رو می‌شوند. افراد زمانی وارد مرحله سوم "آغاز جدید" می‌شوند که شروع به پذیرش تغییر کرده اند، و مهارت‌هایی که برای سازگاری و موفقیت در محیط جدید است را کسب کرده‌اند (Briggs et al, 2012). مدل‌های دیگر که به درک ما از انتقال دانش‌آموزان کمک می‌کند مانند مدل سازگاری (Risque et al, 2008) نقل از (Timmis et al, 2024) یا مدل سازگاری با فرایند تغییر که توسط (Menzies & Baron, 2014) ارائه شده، به طور کلی بر مراحل زیر اشاره دارند. مرحله اول که فرد با هیجان زیاد وارد محیط جدید می‌شود و ممکن است هیجانات ابتدایی او مطابق با تصورات قبلی باشد و یا بالعکس، در صورتی که بین تصورات قبلی و احساسات او اختلاف وجود داشته باشد وارد شوک متعددی مانند تغییرات اجتماعی، محیطی و آموزشی می‌شود و سطح بالایی از استرس را تجربه می‌کند. این مدل‌ها نشان می‌دهند که چه تغییراتی در روند زندگی دانش‌آموزان در انتقال به دوره متوسطه بوجود می‌آید و آنها در هر کدام از این خرده مرحله‌ها با چه چالش‌هایی روبه‌رو هستند. (Schlosbrg, 1978) انتقال را فرایندی اجتناب‌ناپذیر در تجربیات انسانی می‌داند که افراد آن را در زندگی خود طی می‌کنند این فرایند الگو و شبکه‌ای از روابط و ادراک از خود را دربردارد. از نظر او فرایند کنار آمدن افراد در این دوره چالش‌برانگیز به چهار عامل کلیدی و مهم شامل موقعیت (رویدادها، زمان، کنترل/منبع، تغییر نقش، مدت زمان، تجربیات قبلی)، خود (ویژگی شخصیتی، منابع روانشناختی فرد)، حمایت (شامل

¹ transition

حمایت اجتماعی، خانوادگی، شبکه دوستی و استراتژی‌ها (شامل پاسخ‌های مقابله‌ای، جستجوی‌گری اطلاعات، اقدامات مستقیم) بستگی دارد (Evans et al, 2009؛ Anderson et al, 2012).

نتیجه پژوهش (Holton, 2015) نشان می‌دهد عوامل فشار ناشی از تغییرات محیطی و اجتماعی شامل عدم سازگاری با گروه همسالان، نداشتن اعتماد به نفس در ارتباط با شیوه‌های علمی و غیرآکادمیک در برنامه درسی جدید است. اگر فرد با تغییرات محیط آشنا شود و حمایت هماهنگ از طرف خانواده، محیط آموزشی و همسالان به فرد ارائه شود او به مرحله سازگاری می‌رسد. هم راستای با این دیدگاه، نتایج پژوهش (Martins et al, 2024) نشان می‌دهد دانش‌آموزان در انتقال به دوره متوسطه، با تغییرات مختلف در محیط مواجه می‌شوند که به سختی می‌توان با یک مداخله به آن پرداخت. این تغییرات شامل ورود به مدارس بزرگتر، کلاس‌های با تعداد دانش‌آموزان بالا، افزایش تعداد دروس و معلمان، کاهش فرصت برای ایجاد روابط دوستانه با معلمان می‌باشد. آنها بر برنامه آموزش گروهی مبتنی بر مدرسه، که بر سه مهارت: ارتقای مشارکت دانش‌آموزان، خودتنظیمی و تعیین هدف تأکید داشت برای کاهش اثرات این چالش‌ها پیشنهاد دادند. نتایج پژوهش Martin et al, 2024) نشان می‌دهد حمایت آموزشی مدرسه ابتدایی به گذار مثبت به دوره بعد در بین انواع مختلف دانش‌آموزان و مدرسه کمک می‌کند. این حمایت آموزشی، انگیزه، مشارکت و پیشرفت دانش‌آموزان را پیش‌بینی کرده و در مقابل باعث جلوگیری از افت تحصیلی می‌شود.

شواهد بدست آمده در تحقیق (Mizuno et al, 2011 نقل از Rocha et al, 2022) نشان می‌دهد زمانی که دانش‌آموزان از مقطع ابتدایی به متوسطه می‌روند تغییرات سریعی در محیط رخ می‌دهد که حاصل این امر به بروز مشکلات رفتاری و عاطفی مختلف منجر می‌شود و به طور قابل توجهی میزان مشارکت اجتماعی آنها در مدرسه کاهش می‌یابد. (Aldosiry et al, 2021) معتقدند بیشترین شیوه‌های انتقال بکار رفته بعد سنتی و اداری داشته و فقط تبادل اطلاعات مانند سوابق تحصیلی و نتایج آزمون‌ها را شامل می‌شود. (Nelavai & Ramesh, 2020) مسائل انتقال را به لحاظ آموزشی مورد بررسی قرار داده‌اند و بیان نموده‌اند دانش‌آموزان در دوره انتقال به سختی با برنامه درسی جدید کنار می‌آیند آنها با چالش‌هایی مثل سازگاری با محیط جدید، مشارکت، چالش‌های شناختی و سازگاری با مواد درسی جدید روبه‌رو می‌شوند.

مطالعه (Chandora et al, 2018) که به بررسی مشارکت دانش‌آموزان در فرایند برنامه ریزی انتقال پرداخته است بر این نکته تأکید می‌کند که معلمان باید دانش‌آموزان را در مورد فرایند برنامه‌ریزی انتقال، آموزش دهند تا آگاهی آنها از اهداف و رویه‌های محیط جدید و برنامه‌های آن افزایش یابد. از نظر (Boonk et al, 2018) وجود برنامه درسی مشارکتی اعم از مشارکت مدرسه قبلی و جدید و مشارکت والدین با مدرسه به انتقال مثبت دانش‌آموز در مدرسه کمک می‌کند. عدم انطباق دانش‌آموز با تغییرات جدید، باعث می‌شود تا سطح پیشرفت تحصیلی آنها کاهش یافته و به افت تحصیلی و حتی ترک تحصیل بیانجامد. تلاش در جهت شناسایی این چالش‌ها و ارائه راهکارهایی برای بهره‌مندی از فرصت‌ها در انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه، زمینه نظارت بر رشد شناختی و ارائه برنامه‌های حمایتی برای رسیدگی به دانش‌آموزانی که در معرض افت تحصیلی و یا جدا شدن از مدرسه قرار دارند فراهم می‌سازد (Mizuno et al, 2011 نقل از Rocha et al, 2022؛ Martin et al, 2024) در نظام آموزشی ما اهمیت آمادگی برای چنین دوره‌ای مورد توجه قرار نمی‌گیرد و برنامه‌ای مدون برای حل این مسائل وجود ندارد؛ در حالیکه نتیجه مطالعات (Bolland et al, 2016 نقل از Lange et al, 2024) نشان می‌دهد بیشترین آمار ترک و افت تحصیلی مربوط به پایه‌های ورودی هر مقطع تحصیلی است. تحقیقات طولی (Panadero et al, 2022) نشان می‌دهد بیشترین نرخ افت و ترک تحصیلی در سال‌های آغازین ورود به نظام آموزشی رخ می‌دهد. نتیجه بررسی‌های صورت گرفته و (Gosai et al, 2023) بر اهمیت نقش گذار تحصیلی همراه با استرس را بر کاهش عملکرد تحصیلی نشان می‌دهد. به اعتقاد (Cunningham et al, 2024؛ Simpkins et al, 2025) برخلاف قبل، روابط دانش‌آموزان با دوستان، معلمان و کارکنان تحت تأثیر تغییرات بلوغ در آنها و تغییر در روند آموزش دوره جدید و انتظارات والدین قرار می‌گیرد. بر این اساس در آغاز این دوره بویژه در ماه‌های ابتدایی ورود به مدرسه، آنها احساس گوشه‌گیری دارند، مشارکت آنها در فعالیت‌های مدرسه پایین است و بهزیستی روانی آنها کاهش می‌یابد (Katsantonis, 2024). با توجه به این مسائل و پیامد حاصل آن، لزوم برنامه ریزی جهت فراهم نمودن منابع پشتیبانی ضروری به نظر می‌رسد (Bouchard & Wang, 2025). علیرغم وجود اهمیت این مسئله، کمتر به چالش‌های این دوره و ابعاد مختلف آن پرداخته شده و بیشتر پژوهش‌ها انتقال به مراکز آموزش عالی در دانشجویان تمرکز داشته است. بنابراین سؤال اصلی پژوهش، این است که چه حمایت‌هایی برای تسهیل در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه لازم است؟ همچنین، عواملی که موجب ایجاد چالش‌ها در این دوره می‌شوند و راهبردهایی که می‌توانند به حل مسائل دانش‌آموزان کمک کنند، از جمله دیگر پرسش‌هایی هستند که در این پژوهش بررسی می‌شوند.

روش تحقیق

پژوهش در چارچوب رویکرد کیفی و با روش نظریه داده‌بنیاد^۲ انجام شده است. این روش هنگامی مورد استفاده قرار می‌گیرد که نظریه‌های موجود قادر به تبیین مساله‌های موجود یا قابلیت کاربرد در جامعه‌ای خاص نباشند (Crewell, 2012). روش نظریه داده‌بنیاد دارای سه طرح عمده می‌باشد که عبارتند از طرح نظام مند^۳، طرح روئیدنی^۴ و طرح ساختن‌گرایانه^۵ (Crewell, 2012). پژوهش حاضر با استفاده از طرح نظام‌مند (اشتراوس و کوربین^۶) در جهت طراحی مدل نظری به منظور تسهیل در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه انجام شده است. این مدل، براساس تجزیه و تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته تدوین شده است. در این فرایند، عوامل علی^۷، مداخله‌ای^۸ و شرایط زمینه‌ای^۹، شناسایی شده راهبردهای^{۱۰} پیشنهادی و پیامدهای^{۱۱} حاصل از اجرای راهبردها مشخص گردید. این فرایند، در سه مرحله کدگذاری شامل کدگذاری باز^{۱۲}، محوری^{۱۳} و انتخابی^{۱۴} انجام شده است.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه نیمه‌ساختاریافته بر مبنای موضوع طراحی شد. نحوه جمع‌آوری نیز بدین صورت بوده که ابتدا پژوهشگران، هماهنگی‌هایی جهت مصاحبه با متخصصان انجام دادند. پس از جمع‌آوری داده‌ها، گفتگوی ضبط شده در قالب متن پیاده‌سازی شد و به صورت مکتوب درآمد. پس از جمع‌آوری داده‌ها، در مرحله کدگذاری، کدهای باز از تحلیل مصاحبه‌ها استخراج شد. سپس با دسته‌بندی کدهای مرتبط، کدهای محوری و در نهایت کدهای انتخابی برای هر یک از مولفه‌های مدل نظری تعیین شد. به طور کلی مراحل انجام این تحقیق شامل موارد زیر است: مطالعه ادبیات تحقیق، تهیه سوالات مصاحبه در قالب روش تحقیق داده‌بنیاد، هماهنگی با مصاحبه‌شوندگان، انجام مصاحبه و پیاده‌سازی و کدگذاری.

اعتبار پژوهش حاضر از طریق انتخاب مشارکت‌کنندگانی با حداکثر تنوع تجربیات و درگیری طولانی‌مدت با آنها ارزیابی شده است. پس از کدگذاری اولیه، کدها مجدداً به مصاحبه‌شوندگان ارجاع داده شد تا اطمینان حاصل شود که نتایج به‌دست‌آمده مطابق با نظرات آنان است. به منظور تامین معیار اعتمادپذیری^{۱۵}، سعی شده است تا تمام جزئیات شامل نمونه‌گیری، نحوه جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل مضامین شرح داده شود. برای تامین انتقال‌پذیری^{۱۶}، نیز بافت پژوهش از حیث شرایط اجتماعی، فرهنگی مرتبط با موضوع توصیف شده است و همچنین برای حصول معیار قابلیت تایید^{۱۷} در مطالعه حاضر، از یک ناظر خارجی مسلط به پژوهش کیفی استفاده شده است که مبنای نظری فرایند جمع‌آوری داده‌ها و فرایند کدگذاری را بررسی و تأیید نمود.

جامعه اطلاعاتی پژوهش، متخصصان و صاحب‌نظران در حوزه تعلیم و تربیت، روانشناسان و مشاوران مدارس بودند. تعداد شامل ۱۶ نفر از متخصصان که با روش نمونه‌گیری هدفمند و براساس راهبرد نمونه‌گیری نظریه‌ای^{۱۸} انتخاب شدند، در نمونه‌گیری نظریه‌ای، معیار انتخاب افراد بر مبنای کمکی است که آن‌ها می‌توانند در تدوین مدل یا نظریه داشته باشند. در پژوهش حاضر سابقه اجرایی و علمی ملاک ورود به نمونه بوده است. از آنجایی که حجم نمونه در پژوهش‌های کیفی، با توجه به اشباع نظری مشخص می‌شود، لذا مصاحبه تا آنجا ادامه پیدا کرد که مصاحبه‌شونده‌های جدید شاخصی به شاخص قبلی اضافه نکردند. اطلاعات جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان شامل سمت، تجربه کاری، و تخصص در جدول زیر ارائه شده است.

². Grounded theory

³. systematic design

⁴. Emerging design

⁵. Constructivist design

⁶. Strauss and Corbin

⁷. Causal conditions

⁸. Intervening conditions

⁹. Context

¹⁰. Strategies

¹¹. Consequences

¹² Open coding

¹³ Axial coding

¹⁴ Selective coding

¹⁵. Dependability

¹⁶. Transferability

¹⁷. Conformability

¹⁸ Theoretical sampling

جدول شماره ۱. مشخصات مشارکت‌کنندگان در پژوهش

شماره	سمت	رشته تحصیلی	سابقه (سال)	مدرک تحصیلی	شماره	سمت	رشته تحصیلی	سابقه (سال)	مدرک تحصیلی
۱	مشاور	روانشناسی	۲۵	ارشد	۹	هیئت علمی	روانشناسی	۱۴	دکتر
۲	مشاور	مشاوره	۱۰	ارشد	۱۰	مدرس دانشگاه	روانشناسی	۱۰	دکتر
۳	معاون آموزشی	برنامه‌ریزی آموزشی	۸	ارشد	۱۱	مشاور مدرسه	روانشناسی	۱۲	ارشد
۴	مدیر مدرسه	مشاوره	۲۴	ارشد	۱۲	هیئت علمی	مشاوره	۱۳	دکتر
۵	مدیر مدرسه	برنامه‌ریزی درسی	۱۶	دکتر	۱۳	مدرس دانشگاه	جامعه‌شناسی	۱۰	دکتر
۶	روانشناس بالینی	روانشناسی	۱۱	دکتر	۱۴	روانشناس رشد	روانشناسی	۲۰	دکتر
۷	روانشناس تربیتی	روانشناسی	۱۵	دکتر	۱۵	مشاور مدرسه	مشاوره	۲۴	ارشد
۸	مدرس دانشگاه	برنامه‌ریزی درسی	۸	دکتر	۱۶	معاون آموزشی	برنامه‌ریزی درسی	۱۰	ارشد

یافته‌های تحقیق

براساس تحلیل داده‌های کیفی، ۵۰ کد باز؛ ۱۴ کد محوری در قالب ۵ مولفه مورد نظر در روش داده‌بنیاد شناسایی شد در پاسخ به سوال اول، سه دسته عوامل علی شامل چالش‌های اجتماعی، تغییرات جسمانی بلوغ و مسائل آموزشی، مداخله‌ای شامل ویژگی شخصیتی دانش‌آموزان، مسائل درون خانواده و زمینه‌ای شامل ویژگی مدرسه، میزان تفاوت‌های فرهنگی و موقعیت اجتماعی و اقتصادی در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه نقش دارند که شرح آنها در زیر آمده است.

عوامل علی

عوامل علی، حوادث، وقایع و رویدادهایی که به وقوع و گسترش پدیده‌ای می‌انجامد. مصاحبه‌شوندگان درباره عوامل علی موثر بر ایجاد چالش‌های انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه، به چالش تعاملات اجتماعی محیط جدید شامل دور شدن از دوستان قبلی، دشواری در دوستیابی و نگرانی در زمینه پذیرش گروه؛ تغییر ناشی از بلوغ شامل حساسیت به ظاهر، پرخاشگری، کنجکاوی‌های جنسی و مسائل حول محور هویت؛ تغییرات محیط آموزشی افزایش حجم کتاب‌های درسی، تغییر در سیستم ارزشیابی، افزایش ساعت حضور در مدرسه و روبه‌رو شدن با روش‌های تدریس معلمان مختلف اشاره کردند که مصداق‌های بیان شده در هر بخش در جدول زیر آمده است.

جدول ۲. عوامل علی چالش‌های انتقال دانش‌آموزان از دوره ابتدایی به متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصداق
جدایی از دوستان قبلی		معلم و مدرس دانشگاه ۱۳۱۹: "وقتی دانش‌آموزان وارد مدرسه جدید می‌شوند صمیمیتی که در گذشته بین هم کلاسی‌ها وجود داشت را احساس نمی‌کنند بویژه در روزهای ابتدایی، احساس می‌کنند غریبه‌اند. "مشاور مدرسه ۱: "تجربه ی من نشون میده دانش‌آموزانی که با هم از قبل دوست بودند و در یک کلاس قرار می‌گیرند بهتر با هم کنار میان ولی اون بچه‌هایی که دوستان قبلی شون رو از دست دادند نگرانی بیشتری در کلاس دارند."

روانشناس ۷: "تغییر محیط مدرسه باعث می‌شود تا دانش‌آموزان از ویژگی شخصیتی یکدیگر اطلاعی نداشته باشند به خاطر همین به سختی با آنها دوست می‌شوند. "مدرس دانشگاه ۱۰: "در این دوره دوستی نقش مهمی در زندگی بچه‌ها دارد آنها حساسیت زیادی در برقراری تعاملات اجتماعی دارند و این حساسیت‌ها پیدا کردن دوست صمیمی را سخت می‌کند. "روانشناس ۶: "یکی از دغدغه‌های اصلی دانش‌آموزان در ماه‌های اول سال تحصیلی، تلاش برای ارتباط و پیدا کردن دوست صمیمی هست."	تلاش جهت دوستیابی	چالش تعاملات اجتماعی محیط جدید
مدرس دانشگاه ۸: "دانش‌آموزان پایه هفتم شروع دوره نوجوانی را تجربه می‌کنند در این دوره قرار گرفتن در گروه و پذیرش در آن اهمیت زیادی دارد. "مشاور مدرسه ۲: "معمولاً بچه‌های پایه هفتمی که از مدارس مختلف می‌آیند گروه‌هایی را در ابتدای سال تشکیل می‌دهند دغدغه آنها این هست که چگونه در گروه مورد علاقه خودشان قرار گیرند؟"	نگرانی در پذیرش گروه	
مدیر مدرسه ۴: "تغییرات هورمونی بلوغ و تأثیر آن بر ظاهر دانش‌آموزان این دوره باعث می‌شود تا نگرانی‌هایی در بدن و صورت خودشان داشته باشند و که به نظرم این خود در روابط اجتماعی شان اثر می‌گذارد. "روانشناس ۶: "اهمیت یافتن ظاهر به حدی است که آرایش کردن و رسیدن به ظاهر شان برایشان به عنوان یک دغدغه دیده می‌شود درحالی‌که که در دوره‌های قبلی دیده نمی‌شد."	حساسیت به ظاهر	
مدیر مدرسه ۵: "بسیاری از خانواده‌ها گله‌مند که بچه‌ها شون مثل قبل نیستند، سریع عصبانی می‌شوند و در مقابل ما گارد می‌گیرند. "مشاور مدرسه ۱۱: "بچه‌های پایه هفتم ابتدای بلوغ را تجربه می‌کنند ترشح هورمون‌ها در این دوره باعث می‌شود گاهی پرخاشگری کنند و سر نزدیکان و دوستان شان داد بزنند. "مشاور مدرسه ۲: "به نظر من تأثیرات بلوغ بر عصب باعث می‌شود صبر و حوصله آنها کم شود و زود کنترل شان را از دست بدهند."	عدم کنترل خشم	
مشاور مدرسه ۱: "در دوره‌ی ابتدایی، جنس مخالف اهمیت چندانی ندارد اما در انتقال به دوره‌ی بعد جنس مخالف و چگونگی ارتباط با آنها مهم می‌شود. و سوالاتی در زمینه‌ی مسائل جنسی پیش می‌آید. "عضو هیئت علمی دانشگاه ۹: "یکی از مسائل مهم در این دوره، شروع ارتباط بچه‌ها با جنس مخالف است که ابتدا به شکل وابستگی عاطفی ظاهر می‌شود و در صورتی که مراقبت نشود زندگی آنها را بهم می‌ریزد. "عضو هیئت علمی دانشگاه ۱۲: "با شروع تغییرات بلوغ آنها نسبت به مسائل جنسی سوالاتی دارند که یک واقعیت غیرقابل انکار هست."	توجه به مسائل جنسی	تغییرات ناشی از دوره بلوغ
روانشناس ۷: "وقتی با بچه‌های پایه هفتم صحبت می‌کنم تمرکز اصلی مسائل آنها حول محور من هست مثلاً می‌خواهم چه کاری انجام دهم؟ آینده من چه می‌شود؟ من چه کسی هستم؟ شروع این سوالات در این دوره هست که باید به آن‌ها کمک کرد. "مشاور مدرسه ۱۵: "جدای از مسائل گروه و مدرسه، درگیری‌های ذهنی در ارتباط با خودشان دارند و بیشتر از گذشته به خود به آینده شان فکر می‌کنند."	چالش هویت	
معاون آموزشی ۳: "یکی از مهمترین نگرانی دانش‌آموزان افزایش حجم کتاب‌های درسی است. هم کتاب‌ها اضافه می‌شوند و هم تخصصی‌تر می‌شوند مثلاً بعضی از دروس پایه مفاهیم تخصصی دیده می‌شود بویژه شروع فصل‌های کتاب که تغییر ناگهانی از موضوعات پایه است. "مدرس دانشگاه ۸: "به طور کلی دروس دوره‌ی ابتدایی تجربی و عینی‌ترند اما درس‌های این دوره انتزاعی و ذهنی هست که در ابتدا درک آن برای بعضی از دانش‌آموزان سخت هست."	افزایش حجم کتاب‌های درسی	

مدیر مدرسه ۵: "با تغییر دوره، روش ارزشیابی از توصیفی به کمی تغییر پیدا می کند درک اهمیت تاثیر نمره و معدل باعث می شود تا زمان امتحان، استرس بگیرند." مشاور مدرسه ۱۱: "شروع این دوره استرس بچه های پر تلاش برای گرفتن نمره بالا می برد در حالیکه همین افراد در ابتدایی نمره خیلی خوب کسب می کردند... اما حالا یک یا دو نمره برای آنها مهم می شود."	تغییر ارزشیابی کیفی به کمی	تغییرات آموزشی انتقال به دوره ی متوسطه
عضو هیئت علمی دانشگاه ۹: "برخلاف دوره ی ابتدایی، مدت زمان حضور بچه ها در کلاس درس بیشتر می شود. به همین علت قدرت تحمل آنها پایین هست و زود خسته می شوند." مدرس دانشگاه ۸: "در ماه های اول سال تحصیلی ورود به دوره ی متوسطه، بچه ها بخاطر طولانی ساعت حضور در کلاس خسته می شوند بویژه در ساعت های پایانی."	افزایش ساعت حضور در مدرسه	
مشاور مدرسه ۱: "وقتی بچه ها وارد دوره متوسطه می شوند با معلمان و روش های گوناگون آشنا می شوند." معاون آموزشی ۳: "در دوره ی ابتدایی فقط یک معلم داشتند و آنها روش او را کامل می دانستند ولی در دوره ی متوسطه معلمان مختلف اند و در این بحبوحه آنها باید با روش های مختلف کنار بیایند."	تنوع روش های تدریس معلمان	

عوامل مداخله ای

شرایط مداخله گر، عوامل کلی هستند که بر انتخاب راهبردهای کنش و واکنش، اثر می گذارند. آنها راهبردها را درون زمینه خاصی سهولت می بخشند و یا آنها را محدود می سازند. براساس یافته های حاصل از پژوهش حاضر، عمده ترین شرایط مداخله ای در انتقال به دوره متوسطه، ویژگی شخصیتی دانش آموزان شامل میزان پذیرش تغییرات، گرایش فرد در مطرح کردن مسائل و توقعات بالای دانش آموزان و مسائل درون خانواده شامل قرار گرفتن فرزندان مقابل والدین، انتظارات بالا از فرزند، اختلافات خانوادگی، مقایسه مدارس توسط والدین و عدم کنترل در استفاده از فضای مجازی فرزندان می باشد.

جدول ۳. شرایط مداخله ای چالش های انتقال به دوره متوسطه

نمونه مصادیق	کد باز	کد محوری
مشاور مدرسه ۱۱: "بعضی از دانش آموزان تمایلی به پذیرش تغییر ندارند و از بی ثباتی دوری می کنند و به روال عادی زندگی اهمیت می دهند." روانشناس ۱۴: "دانش آموزانی که تحمل پایینی در قبول تغییرات محیط دارند و ثبات را ملاک رفتار خود قرار می دهند، بخش زیادی از سال تحصیلی شان را درگیر مسائل مدرسه جدید هستند در حالیکه باید پذیرفت بعضی از تغییرات به طور طبیعی در زندگی انسان ها رخ می دهد."	سطح تمایل به تغییرات	
مشاور مدرسه ۱۵: "همه دانش آموزان شبیه به هم نیستند بعضی از آنها حتی اگر مسئله ای داشته باشند توی خودشان نگه می دارند و کسی را در جریان قرار نمی دهند ولی بالعکس بعضی با بیان کردن و توضیح خواستن از ما، مشکل شان را حل می کنند." مدیر مدرسه ۴: "دانش آموزانی که بیشتر با دوستان جدید ارتباط برقرار می کنند و مسائل خود را با ما درمیان می گذارند بهتر با تغییرات مدرسه جدید کنار می آیند."	گرایش فرد در مطرح کردن مسائل	ویژگی شخصیتی دانش آموزان
معلم و مدرس دانشگاه ۱۳: "اثرات بلوغ باعث می شود تا دانش آموزان این دوره به کم قانع نباشند. همیشه در حال نقد مدرسه و معلمان هستند." روانشناس ۶: "بعضی از بچه ها وارد این سن می شوند حتی اگر بهترین محیط و امکانات در اختیارشان قرار بدهید باز هم راضی نیستند و هیچ چیزی انتظارات آنها را برآورده نمی کند."	توقعات بالای دانش آموزان	

قرار گرفتن فرزندان مقابل والدین	عضو هیئت علمی دانشگاه ۹: "یکی از تغییرات که در این سن اتفاق می افتد شروع رد اندیشه ها و ارزش های خانواده شان است. آنها نظراتی ارائه می دهند که مخالف نظر والدین شان هست. " مشاور مدرسه ۱۱: "بسیاری از والدین به مرکز مراجعه می کنند می گویند بچه ی من قبلا بسیار حرف گوش کن و مطیع بود ولی الان نه تنها نمی پذیرد حتی مقابل ما قرار می گیرد."
انتظارات بالا از فرزند	معاون آموزشی ۳: "وقتی دانش آموزان وارد دوره ی متوسطه می شوند بعضی از خانواده ها سطح انتظار بالایی از فرزندشان دارند چون فکر می کنند آنها وارد دنیای بزرگسالی شده اند. " مشاور مدرسه ۱: "تجربه من در مدارس روستایی نشان می دهد وقتی دانش آموزان در این سن قرار می گیرند خانواده ها فکر می کنند دیگر آنها بزرگ شده اند و بسیاری اوقات در این سن کم ذهن شان درگیر خواستگار و ازدواج در سالهای بعد می شود."
مسائل درون خانواده	مدرس دانشگاه ۱۰: "هیچ خانواده ای نیست که در آن اختلاف وجود نداشته باشد اما شدت آن متفاوت است. زمانی که اختلاف بین والدین بالا باشد اثر این اختلاف بر نوجوان که وارد مرحله جدیدی از زندگی شده است و گاهی اوقات با خود او اختلاف دارند بیشتر می شود. " معلم و مدرس دانشگاه ۱۳: "وجود اختلاف در خانواده بویژه بر دانش آموزان نوجوان که دوره ی حساس زندگی را طی می کنند تأثیر می گذارد و باعث می شود آنها جذب گروه های منحرف اجتماعی شوند و از خانواده خود دور شوند."
مقایسه کردن مدارس توسط خانواده ها	مدیر مدرسه ۵: "با تغییر محیط آموزشی بسیاری از خانواده ها، به مقایسه مدرسه جدید و قبلی می پردازند و مشکلات مدرسه جدید را بولد (پررنگ) می کنند و این مقایسه کردن ها روی بچه ها تأثیر می گذارد. "معاون آموزشی ۳: "با تمام شدن دوره ی ابتدایی، گاهی بچه ها در مدارس مختلف پراکنده می شوند. خانواده هایی که از قبل با هم در ارتباط لند درباره ی مدرسه جدید بچه هایشان با هم صحبت می کنند... آنها روی نداشته های مدرسه بچه هایشان هم می گویند و بدین ترتیب ارزش مدرسه جدید را در ذهن دانش آموزانشان پایین می آورند."
عدم کنترل در استفاده از فضای مجازی فرزندان	مشاور مدرسه ۱۱: "بیشتر دانش آموزان در این دوره، متأثر از جذابیت فضای مجازی هستند و خانواده ها کنترلی بر فضای مجازی ندارند، این جذابیت جایی برای تمایل دانش آموز به مدرسه نمی گذارد. " مدیر مدرسه ۴: "بچه های این دوره دسترسی به فضای کنترل نشده مجازی دارند و به صورت طولانی مدت در معرض آن قرار می گیرند. آنها متأثر از شخصیت های فضای مجازی قرار می گیرند و عملکرد تحصیلی بر خلاف دوره قبل پایین می آید."

عوامل زمینه‌ای

عوامل زمینه‌ای نشان دهنده زمینه‌هایی است که پدیده در آن روی می دهد. تحلیل مصاحبه با متخصصان این پژوهش نشان می دهد ویژگی مدرسه شامل ورود به مدرسه بزرگتر، تاثیر ارزش های درون مدرسه و سطح تفاوت های فرهنگی دانش آموزان و موقعیت اجتماعی و اقتصادی آنها شامل سطح درآمد، درگیری شغلی والدین و میزان توجه خانواده به امور تحصیلی بسترهایی بودند که در ایجاد چالش های انتقال به دوره متوسطه موثر هستند.

جدول ۴. عوامل زمینه‌ای ایجاد چالش‌های انتقال به دوره متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
ویژگی مدرسه	ورود به مدرسه بزرگتر	مدیر مدرسه ۴: "وقتی بعضی از دانش آموزان روستایی و حومه ی شهر وارد مدارس بزرگ مرکز شهر می شوند با گروه های اجتماعی، فرهنگی مختلف روبرو می شوند هرچند این امر فرصت خوبی برای آشنایی با گروه های مختلف هست اما تعارضات و گاهی درگیری بین آنها بوجود می آورد. "مشاور مدرسه ۱۵: "معمولاً اندازه مدرسه در مقطع متوسطه بزرگتر از از مقطع ابتدایی هست دانش آموزان با جمعیت بالا در یک کلاس قرار می گیرند. آنها قبل از ورود به مدرسه نگرانی هایی درباره ی هم کلاسی های خودشان دارند و بعد از چند هفته از سال تحصیلی بدنبال تغییر کلاس خود هستند. "
	تاثیر ارزش های درون مدرسه	مدرس دانشگاه ۱۰: "فضایی که در مدرسه حاکم هست اگر مبتنی بر رقابت باشد اختلاف میان بچه ها دامن می زند. دانش آموزان در این محیط متلاطم و ناآرام اند. "مدرس دانشگاه ۸: "ارزش هایی که درون مدرسه بر آن تاکید می شود و محیطی که برای بچه ها فراهم می شود بر مشارکت و همکاری بین دانش آموزان تأکید کند زمینه ای ایجاد می شود تا بهتر با مسائل این دوره کنار بیایند. "کد ۲: "به نظرم نگرش های مدیران و معلمان و روابط آنها با دانش آموزان براساس رابطه رئیس - مرئوسی باشد دانش آموزان راحت نیستند و گاهی اوقات مقابل آنها قرار می گیرند. "
	سطح تفاوت های فرهنگی دانش آموزان	معلم و مدرس دانشگاه ۱۳: "من بیشتر در مدرسی کار کردم که دانش آموزانی از فرهنگ و طبقات اقتصادی مختلف حضور داشتند. یک مسئله ای که من در این دوره دیدم این هست که بعضی از بچه ها در حاشیه قرار می گیرند و مورد پذیرش اکثریت کلاس یا مدرسه قرار نمی گیرند. "عضو هیئت علمی دانشگاه ۱۲: "وقتی دانش آموزان یک دوره ۶ ساله با هم زندگی می کنند یک نوع هم رنگی بین آنها شکل می گیرد ولی در ابتدای ورود به مقطع متوسطه وفاق فرهنگی بین آنها کم می شود و در فرایند سازگاری مجدد ممکن است نقش بعضی از دانش آموزان حذف شود و یا نیاز زمان بیشتری داشته باشند. "
موقعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده	سطح درآمد	مشاور مدرسه ۱۵: "مشکلات اقتصادی هم مهم هست وقتی خانواده درآمد پایینی داشته باشند نمی توانند نیاز فرزندشان را به خوبی و رضایت بخش ساپورت (حمایت) کنند بنابراین این گروه از بچه ها خودشان را سطح پایین در نظر می گیرند و ذهن شان درگیر نداشته هایی است که دیگران دارند. "مدیر مدرسه ۴: "به نظرم فقر بر پیشرفت هر دانش آموز در هر پایه ای تأثیر می گذارد اما در این دوره چون ظاهر برای آنها اهمیت دارد در این زمینه با خانواده شان چالش هایی دارند. "مشاور مدرسه ۲: "فقر در خانواده عاملی هست تا بعضی از خانواده ها از فرزندشان بویژه پسرها به عنوان منبع درآمدی نگاه کنند و با این نگاه، فرصت می دهند تا بچه هایشان در مدرسه به مدت طولانی غیبت کنند و بعد از مدتی ترک تحصیل کنند. بیشتر خانواده ها این تایم (زمان) تغییر مقطع را بهترین دوره برای ترک تحصیل می دانند. "
	میزان توجه خانواده به امور تحصیلی	عضو هیئت علمی دانشگاه ۹: "به نظرم اگر سطح مطالعه در خانواده بالا باشد و آنها به تحصیل اهمیت دهند فرزندانشان با مسائل محیط آموزشی جدید راحتتر سازگار می شوند و آن را می پذیرند. "مدرس دانشگاه ۸: "اگر خانواده با مراکز فرهنگی جامعه مشارکت داشته باشد یک منابع فرهنگی غنی در اختیار فرزند قرار می دهد و زمینه ای فراهم می سازد تا انتقال آنها به مقطع جدید به صورت طبیعی و بدون مشکل صورت پذیرد ولی اگر تعامل خانواده با کانون فرهنگی کم باشد یا اصلاً وجود نداشته باشد فرزندشان در ورود به مقطع جدید دچار مشکل می شود. "

معاون آموزشی ۱۶: "وقتی والدین در مشاغلی قرار دارند که میزان مشغله آنها فراوان است و فرصت کمی برای فرزندشان می‌گذارند، یا با مسائل فرزندشان در این دوره مهم آگاهی ندارند یا آگاهی دارند ولی وقت ندارند، فرزندشان تنها می‌ماند. «مدیر مدرسه ۴: "بعضی از خانواده‌ها پرونده بچه‌ها را اول به مدرسه تحویل می‌دهند و ثبت نام می‌کنند و می‌روند. وقتی مشاور مدرسه در زمینه‌ی مشکلات فرزندشان با آنها تماس می‌گیرد پیگیر نمی‌شوند تنها دلیل‌شان این هست ما کار داریم فرصت نداریم مدرسه ببایم."

سطح درگیری شغلی
والدین

راهبردها

راهبردها شامل کنش و واکنش‌هایی، جامعه در مقابل پدیده‌ای از خود بروز می‌دهد. در پاسخ به سوال دوم پژوهش، متخصصان، برای مقابله با چالش‌های انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه، پشتیبانی خانواده شامل انتظارات منطقی، اهمیت دادن به علایق و نظرات فرزندان، ارتقا روابط بین اعضای خانواده و مشارکت در امور تحصیلی فرزندان؛ حمایت عاطفی مدرسه شامل ایجاد محیط گرم و صمیمی، برگزاری مراسم ویژه ورود به مقطع جدید، مشارکت دانش‌آموزان در مدرسه، تقویت روابط کارکنان با دانش‌آموزان خاص؛ حمایت آموزشی معلمان شامل ارتباط موضوع درسی با مطالب قبلی، ارتباط آموزش با تجربه‌های زندگی، افزایش جذابیت در تدریس، برگزاری جلسات آموزشی دوره بلوغ و آموزش گروهی؛ حمایت سازمانی مدرسه شامل انعطاف‌پذیری ساعت تدریس، اهمیت دادن به نقش مشاور، انعطاف‌پذیری در کلاس‌بندی‌ها و برگزاری جلسات بیشتر با خانواده پیشنهاد دادند.

جدول ۵. راهبردهای موثر در حل چالش‌های انتقال به دوره متوسطه

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
پشتیبانی خانواده	انتظارات معقول و منطقی	روانشناس ۱۴: "هرچند دانش‌آموزان در این سن به دوره‌ی بالاتر نزدیک می‌شوند ما نمی‌توان انتظار مسئولیت و نقش بزرگسال را از او داشت. " مشاور مدرسه ۱: «بعضی از خانواده‌ها تأکید زیادی بر جمله «تو بزرگ شدی!» دارند که فرزندشان احساس فشار می‌کند. به نظرم سطح انتظار خانواده‌ها باید با توانایی دانش‌آموزان تنظیم شود نه انتظار بالایی داشته باشند و نه او را دست کم بگیرند. " مدرس دانشگاه ۱۰: "به طور کلی خانواده‌ها دو رویکرد را نسبت به فرزندشان دارند در این دوره دارند یا او را کودک تصور می‌کنند که در این صورت آنها احساس نیاز به پذیرش نقش‌های جدید را نمی‌کنند یا او را بزرگسال می‌دانند و انتظار سطح بالایی دارند."
	اهمیت دادن به علایق و نظرات فرزندان	روانشناس ۷: "این دوره حساس و کاملاً اصلی برای ورود نوجوان به جامعه هست آنها بتدریج از خانواده فاصله می‌گیرند و به گروه‌ها تمایل دارند پس خانواده باید با فرزندشان صمیمی و راحت باشند آنها را دوست خود بدانند و به علایق‌شان توجه کنند تا نوجوان مسائل خود را با آنها در میان بگذارد. " مشاور مدرسه ۲: "برای اینکه خانواده‌ها بتوانند آنها را مثل قبل کنترل کنند باید اول به آنها بها بدهند و آنها را در تصمیم‌گیری مشارکت دهند با این روش به قول امروزی‌ها او رو تو چنته خودت می‌گیری بعد لابه‌لای نظرخواهی‌ها، نظر خودت رو هم بتدریج اعمال می‌کنی."
	مشارکت در امور تحصیلی	معاون آموزشی ۱۶: "خانواده‌ها باید به صورت مستمر بر فرایند تحصیلی فرزندشان نظارت داشته باشند و در جریان وضعیت تحصیلی و رفتاری آنها باشند، در این صورت هر عاملی که مانع پیشرفت تحصیلی فرزندشان می‌شود برطرف می‌سازند. " معاون آموزشی ۳: "حضور والدین هم در ابتدا و هم در طول سال تحصیلی باعث درگیر شدن و آشنایی با مسئله‌های دانش‌آموز می‌شود و از طرفی اهمیت تحصیل را در نظر دانش‌آموز تقویت می‌کند."

ایجاد فضای صمیمی در مدرسه	مدرس دانشگاه ۸: "محیط مدرسه چه فیزیکی و چه اجتماعی آمادگی برای پذیرش دانش آموزان که در این محیط احساس غریبگی می کنند فراهم باشد. محیط فیزیکی تمیز، زیبا و جذاب باشد به طوری که در نگاه اول به دلشان بنشیند. محیط اجتماعی و روابط انسانی تقویت کننده صمیمیت باشد تا آنها به مدرسه اعتماد کنند. " عضو هیئت علمی دانشگاه ۱۲: "به نظرم پایه هفتم حلقه ی واسطه دوره ی ابتدایی و متوسطه هست محیط آن باید شاد، فعال و پویا باشد تا بتدریج آنها را برای ادامه تحصیل در این دوره آماده کند. "
برگزاری مراسم ویژه ورود به مقطع جدید	مشاور مدرسه ۱: "برای آشنایی بیشتر دانش آموزان با محیط و کارکنان مدرسه بهتر است برنامه های مخصوص این پایه برگزار شود تا مقدمه ورود آنها به مدرسه باشد. " مدیر مدرسه ۴: "باید برنامه هایی با مشارکت خود بچه ها در ابتدای سال تحصیلی اجرا شود تا اعتماد به نفس آنها برای مشارکت در برنامه های مدرسه بیشتر شود چون اجرای بیشتر برنامه های مدرسه دست پایه بالاتر هاست. " مشاور مدرسه ۱۱: "اجرای برنامه هایی مثل بازدید هنگام ثبت نام، جشن مخصوص ورود آنها و یا برگزاری مراسم جهت آشنایی با معلمان به پذیرش محیط آموزشی جدید کمک می کند. "
مشارکت دادن دانش آموزان در مدرسه	مشاور مدرسه ۲: "در مدارس برنامه های فرهنگی مختلف وجود دارد که اجرای آنها، مشارکت دانش آموزان را می طلبد. در اجرای این برنامه، باید براساس علاقه و استعدادشان دانش آموزان جدید را بکار گرفت... در واقع آنها باید مدرسه را از آن خودشان بدانند. " مدیر مدرسه ۴: "معمولاً دانش آموزان پایه بالاتر به علت آشنایی بیشتر با برنامه ها، مشارکت بیشتر در مدرسه دارند اما من معاون یا مدیر باید سعی کنم سهمی از برنامه های مدرسه را به دانش آموزان جدید اختصاص دهم. "
اهمیت دادن به دانش آموزان خاص	مدرس دانشگاه ۱۰: "اکثر دانش آموزان با گذر زمان با تغییرات محیط آموزشی کنار می آیند. اما مسئله زمانی حل نشده باقی می ماند یا بحران تبدیل می شود که بعضی دانش آموزان مشکلات اقتصادی، خانوادگی یا مشکلات دیگری دارند. معلمان و مدیران باید تلاش کنند این دانش آموزان خاص را جذب کنند و تا آنجا که می توانند رابطه و تمایل آنها به مدرسه را تقویت کنند. " معلم و مدرس دانشگاه " در هر کلاسی تعدادی محدود دانش آموزان خاص مثل کودکان کار یا طلاق وود دارند که مسائلی آنها عملکرد تحصیلی شان را تحت الشعاع قرار می دهد. بیشترین ترک تحصیل در این گروه دیده می شود به نظرم باید این بچه ها را شناسایی کنیم و با همکاری نهادهای دیگر و حمایت معلمان به حل مشکلات آنها کمک کنیم. "
ارتباط مفاهیم تخصصی به مطالب قبلی	معاون آموزشی ۳: "دروس دوره ی متوسطه بتدریج به محتوای تخصصی حرکت می کند درک بعضی از موضوعات بویژه در دروس پایه برای دانش آموزان پایه هفتم کمی مشکل هست. ولی همه ی آنها با مطالب دوره ی ابتدایی ارتباط دارند. بنابراین قبل تدریس بهتر است معلم مطلب مرتبط دوره قبلی را مرور کند. " مدرس دانشگاه ۸: "بنظرم معلم نباید سریع وارد مبحث درسی جدید شود و دانش آموزان را دچار شوک شناختی سازد بلکه مطالب قبلی مرتبط با موضوع درسی را مرور کند تا ساختاری از موضوع در ذهن دانش آموز ترسیم شود. "
ارتباط آموزش با تجربه های زندگی	مدرس دانشگاه ۱۰: "برای اینکه دانش آموزان موضوعات درسی را درک کنند آن را با زندگی روزمره شان ارتباط دهند. " مشاور تحصیلی ۱۵: "ساعت تدریس به گونه ای تقسیم بندی شود که بخشی به ارائه مطالب و بخشی تجربیات شخصی مرتبط با موضوع پرداخته شود تا درک موضوعات و آموزش موضوعات جدید برایشان راحت تر پذیرش شود. "

معاون آموزشی ۱۶: " بسیاری از معلمان دوره متوسطه از روش های کودکانه و فعالیت محور دوره ی ابتدایی فاصله می گیرند حتی اگر به این روش ها اعتقاد داشته باشند ولی در عمل تمرکزشان بر سخنرانی هست بنظرم معلم باید تنوع، طنز و فعالیت را چاشنی تدریس خود کند تا دلزدگی از درس کاهش یابد. " مشاور مدرسه ۱۱: " معلمان دوره ی متوسطه باید مطالب درسی را با روش های فعال و جذاب انتقال دهند، هرچند گاهی اوقات مطالب درسی زیاد بوده و اجازه فعالیت جز سخنرانی معلم و یادداشت برداری دانش آموزان را نمی دهد. "	حمایت آموزشی معلمان جذابیت در تدریس	
مشاور مدرسه ۲: " در مدرسه دوره های مرتبط با مسائل بلوغ و خودمراقبتی گذاشته شود و مشاور از این فرصت جهت آموزش و گفتگو در زمینه ی بلوغ استفاده نماید. " مشاور مدرسه ۱: " نباید صحبت کردن درباره ی مسائل بلوغ را بد جلوه دهیم بلکه جلسات آموزشی مختلف توسط متخصصان این حوزه برگزار شود تا آنها راحتتر مسائل خود را بیان کنند. "	برگزاری جلسات آموزشی دوران بلوغ	
معلم و مدرس دانشگاه ۱۳: " قرار دادن دانش آموزان در گروه برای انجام فعالیت های کلاسی یکی از راه های موثر برای آشنایی با هم کلاسی ها و تغییر نگرش اولیه درباره ی آنها می شود. " مدرس دانشگاه ۸: " تدریس مبتنی بر مشارکت و امتیاز دادن به همه اعضای گروه، باعث می شود تا برای انجام فعالیت ها، از همدیگر حمایت کنند و این حس اعتماد به همدیگر را در آنها تقویت می کند. "	تدریس گروهی	
مدرس دانشگاه ۸: " طولانی شدن ساعت آموزش و حضور دانش آموزان در ابتدا خسته کننده است بهتر است در ابتدای سال تحصیلی ساعت تدریس و ماندن در کلاس سخت گیری نشود و کمی آزادی عمل داده شود. " مدرس دانشگاه ۱۰: " به نظرم در برنامه کلاسی همان ساعت استاندارد نوشته شود و به معلمان گفته شود تا هفته های اول کمی زودتر تدریس را تمام کنند و فرصت استراحت بین یا بعد تدریس به دانش آموزان بدهند. "	انعطاف پذیری ساعت تدریس	
عضو هیئت علمی دانشگاه ۹: " چالش های پیش روی دانش آموزان در این دوره بیشتر آموزشی و روانشناختی است. حضور دائمی مشاور و ارتباط مستمر او با دانش آموزان بسیار کمک کننده می باشد. " معلم و روانشناس ۷: متأسفانه در مدارس ما، نقش مشاور کم رنگ هست. تلاش شود تا مشاور حضور همیشگی و فعال و نقش پررنگ در شناخت و حل مسائل دانش آموزان داشته باشد. "	اهمیت به نقش مشاور در مدرسه	
مدیر مدرسه ۵: " معمولاً کلاس بندی قبل از شروع سال تحصیلی صورت می گیرد. در صورتی که درگیری هایی بین بچه ها پیش بیاید و یا بالعکس چند دوست قدیمی می خواهند در یک کلاس قرار بگیرند، باید به نظرات آنها توجه کرد. " معاون آموزشی ۱۶: گاهی اوقات هنگام ثبت نام بچه ها اصرار دارند تا با شخص خاصی در یک کلاس قرار بگیرند بهتر هست مدیر به آنها اهمیت دهد. چون حمایت آنها از همدیگر به سازگاری آنها در محیط جدید کمک می کند. "	حمایت سازمانی در مدرسه انعطاف پذیری در کلاس بندی	
عضو هیئت علمی دانشگاه ۱۲: " مدیر و مشاور باید هم جلسات گروهی و هم فردی برای بیان مشکلات دانش آموزان با خانواده ها برگزار کنند تا خانواده ها در حل مسائل پشتوانه مدرسه باشند. " مدیر مدرسه ۴: برگزاری جلسات با خانواده ها باید صورت الزام اداری در نظر گرفته شود تا آگاه سازی، اطلاع رسانی در زمینه مسائل روانشناختی و آموزشی و مشارکت آنها در مدرسه صورت پذیرد. "	برگزاری جلسات بیشتر با خانواده ها	

پیامدها

پیامدها، نتایجی است که در اثر اجرای راهبردها پدیدار می گردد. براساس دیدگاه مصاحبه شوندگان، اجرای راهبردهای بالا می تواند پیامد اجتماعی شامل تقویت مهارت ارتباطی، گسترش شبکه اجتماعی و افزایش مشارکت اجتماعی دانش آموزان

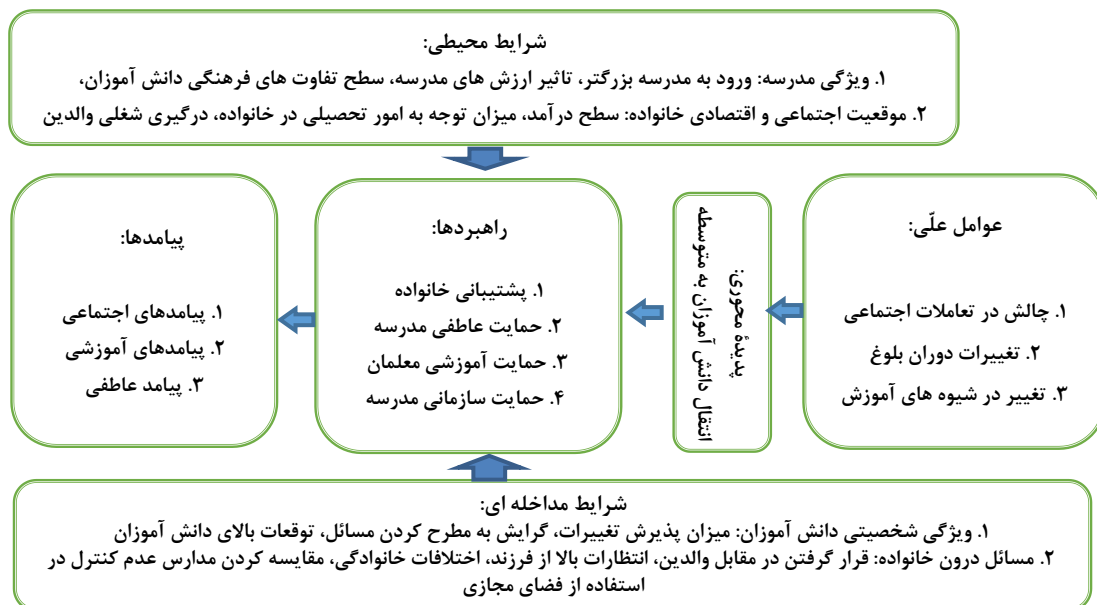
این دوره؛ پیامد آموزشی شامل افزایش سطح انگیزه تحصیلی، استمرار در پیشرفت تحصیلی، افزایش مشارکت والدین در مدرسه و پیامدهای عاطفی شامل احساس لذت از انتقال به مقطع جدید، احساس تعلق به مدرسه، نگرش مثبت نسبت به محیط جدید، تسهیل در سازگاری اجتماعی شود.

جدول ۶. پیامد اجرای راهبردهای پیشنهادی

کد محوری	کد باز	نمونه مصادیق
پیامدهای اجتماعی	تقویت مهارت ارتباطی	روانشناس ۶: " بنظرم دوره ی نوجوانی برخی مهارت های اجتماعی مثل نقد کردن، پیوستن به گروه و همگرایی رشد می کند اگر محیط مدرسه مطلوب برایش فراهم باشد او می تواند از این مهارت ها در جهت درستی استفاده نماید. " مشاور مدرسه ۱۵ حمایت عاطفی معلمان و اهمیت دادن به روابط صمیمی و مشارکت در مدرسه به رشد مهارت ارتباطی نوجوانان کمک می گیرد چون در محیط مشاهده می کنند و یاد می گیرند. " روانشناس حوزه نوجولنان ۱۴: " هرچه مشارکت بچه ها در برنامه مدرسه بیشتر باشد مهارت در نحوه برقراری ارتباط با دیگران رشد می کند. "
	گسترش شبکه اجتماعی	مشاور مدرسه ۱: " به طور طبیعی وقتی بچه ها از فرهنگ های مختلف وارد مدرسه جدید می شوند با دانش آموزان زیاد و فرهنگ های مختلف آشنا می شوند. " مدرس دانشگاه ۸: " دانش آموزان فرهنگ های مختلف در ابتدای ورود به مقطع جدید، شاید مسئله هایی باهم داشته باشند ولی قرار گرفتن در کنار هم، کم کم باهم دوست می شوند و دامنه ی روابط آنها گسترش می یابد. "
	افزایش مشارکت اجتماعی	مدیر مدرسه ۴: " به طور کل وقتی محیط اجتماعی انسان ها تغییر می کند مشارکت افراد به علت عدم شناخت پایین می آید. واگذار کردن بخشی از کارها به خود بچه ها کمک می کند تا فعالیت اجتماعی آنها و مشارکت شان مجدد افزایش یابد. " مشاور مدرسه ۲: « کمی زمان دادن و آشنا شدن با مدرسه و راه حل هایی که گفتم مشارکت اجتماعی و گروهی بچه های این دوره را بالا می برد من خودم تجربه کردم و آنها را بکار گرفتم. "
پیامدهای آموزشی	افزایش انگیزه تحصیلی	مدرس دانشگاه ۱۰: " ورود بدون چالش به مقطع جدید کمک می کند تا دانش آموزان بدون نگرانی و دغدغه به سمت تحصیل کشیده شوند. " عضو هیئت علمی دانشگاه ۱۲: " حمایت هماهنگ خانه و مدرسه به حل مشکلات سرعت می بخشد و تمایل آنها را رفتن به مدرسه جدید افزایش می دهد. "
	استمرار در عملکرد تحصیلی	روانشناس ۷: توجه به مشکلات و تلاش برای حل آن، کمک می کند تا مثل دوره ی قبلی در درسش پیشرفت کند و میزان افت یا گاهی ترک تحصیل کاهش یابد. " معاون آموزشی ۳: " اجرای تدریس فعال توسط معلم، باعث می شود تا عملکرد تحصیلی بچه ها نه تنها کاهش یابد بلکه پیشرفت شان ادامه دهند. "
	افزایش مشارکت والدین در مدرسه	مشاور مدرسه ۱: " برگزاری جلسات مستمر با خانواده ها باعث می شود مشارکت والدین در مدرسه بیشتر شود و همکاری بین خانواده و مدرسه تقویت شود. " مدیر مدرسه ۴: " مشارکت خانواده به پیشبرد برنامه های مدرسه کمک می کند ... هدف کار ما مدیران این هست تا خانواده ها را همپای خودمان در تحصیل بچه ها داشته باشیم. "
	احساس لذت از انتقال به دوره جدید	روانشناس ۱۴: " حل مسائل دانش آموز نوجوان در این دوره و برقراری رابطه دوستانه باعث می شود تا آنها از بودن در مدرسه جدید احساس رضایت داشته باشند. " مدیر مدرسه ۴: " محور قرار دانش آموزان و توجه به مسائل آنها، در ایجاد محیطی که بچه ها لذت، شوق و شادی داشته باشند کمک می کند. "

مشاور مدرسه ۲: «اجرای برنامه‌هایی که گفتم باعث می‌شود تا دانش‌آموزان جدید، مدرسه را به عنوان بخشی از زندگی خودشان بدانند.» مدرس دانشگاه ۸: «پشتیبانی عاطفی و روانی مدرسه باعث تقویت این احساس می‌شود که همه ی این برنامه برای ماست.»	احساس تعلق به مدرسه
معاون آموزشی ۱۶: «به طور طبیعی هر محیط آموزشی مبتنی بر احترام، حس خوب و مثبت به دانش‌آموزان انتقال می‌دهد.» عضو هیئت علمی دانشگاه ۹ محیط شاد و مشارکتی آموزشی، نگرش‌های مثبت مثل مفید بودن، تلاشگر بودن و تعهد داشتن را تقویت می‌کند.	پیامدهای عاطفی نگرش مثبت نسبت به مدرسه
معلم و مدرس دانشگاه ۱۳: «اجرای برنامه‌های مناسب برای دانش‌آموزان این دوره بویژه در دانش‌آموزان خاص، به سازگاری سریع‌تر آنها در مدرسه کمک می‌کند و راحت‌تر محیط جدید را پذیرش می‌کنند.» مشاور مدرسه ۱: «بنظرم اگر برنامه‌ها به خوبی اجرا شوند دانش‌آموزان با برنامه‌ها، هم کلاسی و کارکنان مدرسه بهتر هماهنگ می‌شوند.»	تسهیل در سازگاری اجتماعی

پس از بررسی متن مصاحبه و استخراج کدهای باز و محوری و تعیین مقوله‌ها در هر یک از ابعاد مدل پارادایمی، مدل پژوهش جهت شناسایی عوامل چالش‌ها، ارائه راهبردها و پیش‌بینی پیامدها در جهت حمایت از دانش‌آموزان در انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه در قالب شکل زیر ارائه گردید.

شکل ۱. مدل حمایت از دانش‌آموزان در انتقال از دوره ابتدایی به متوسطه

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش به منظور طراحی مدل راهبردی جهت انتقال مثبت دانش‌آموزان به دوره متوسطه انجام گرفته است. برنامه‌های پیشنهادی در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه، با هدف سازگاری آنها با تغییرات محیط و حل مسائل آنان صورت می‌گیرد. (Schlosbrg, 1978 نقل از Evans et al, 2010 ؛ Anderson et al, 2012) معتقد است میزان موفقیت این برنامه‌ها به چهار عامل کلیدی شامل خود فرد، موقعیت، نوع استراتژی و حمایت از فرد بستگی دارد. در پاسخ به سوال اول، متخصصان معتقد بودند عواملی چون مسائل اجتماعی ناشی از تغییر محیط، تغییرات دوره‌ی بلوغ و تغییر در محیط آموزشی در ایجاد چالش‌های انتقال به دوره‌ی متوسطه نقش دارند. طبق نظر آنها، تغییر در روابط دوستی

و تاثیر پذیری رفتار آنها از تغییرات دوره بلوغ و همزمانی آن با تغییرات در شیوه تدریس و محتوای کتاب درسی و شیوه ارزشیابی، باعث نگرانی‌های اولیه در انتقال دانش‌آموزان به دوره متوسطه می‌شود. آنها همچنین به نقش ویژگی شخصیتی دانش‌آموزان، مسائل درون خانواده، ویژگی خود مدرسه و موقعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده به ترتیب به عنوان عوامل مداخله‌ای و زمینه‌ای اشاره داشتند.

از نظر متخصصان، هرچه مسائل درون خانواده و اختلافات بین اعضای خانواده بیشتر باشد دانش‌آموزان حمایت محدودی از خانواده در برخورد با مسائل محیط آموزشی کسب می‌کنند. علاوه بر ویژگی خانه، ویژگی مدرسه، جو و ارزش‌هایی که در مدرسه حاکم است و میزان هم‌رنگی فرهنگی و همچنین اندازه مدرسه بر چالش‌های انتقال به دوره متوسطه موثر است. از بین متغیرهای موقعیت اجتماعی و اقتصادی خانواده، فقر، درگیری شغلی بالا و سرمایه فرهنگی پایین باعث حمایت محدود از دانش‌آموز در انتقال به دوره متوسطه می‌شود. مشکلات شناسایی شده و فشار ناشی از تغییرات محیطی و اجتماعی در این دوره با نتایج پژوهش‌های (Sohl et al, 2024؛ Mizuno et al, 2011 نقل از Rocha et al, 2022؛ Nelavai & Ramesh, 2020؛ Holton, 2015) همسویی داشته است. بنابراین موانع اجتماعی، آموزشی و زیستی ناشی از تغییرات دوره انتقال، چالش‌هایی بر دانش‌آموزان در محیط جدید ایجاد می‌کند. (Martins et al, 2024) معتقدند دانش‌آموزان در این دوره چند نوع انتقال شامل تغییر مدرسه، انتقال زیستی ناشی از بلوغ و انتقال به دوره جدید تحصیلی را تجربه می‌کنند و نمی‌توان فقط با یک مداخله به مسائل آنها پرداخت.

هرچند انتقال به دوره متوسطه، برای تکمیل موفقیت‌آمیز سفر آموزشی در زندگی دانش‌آموزان حیاتی است اما شناخت این عوامل و ارائه راهکارهای عملی در سازگاری و انتقال مثبت به دوره متوسطه ضروری است. براساس تحلیل مصاحبه‌های صورت گرفته، پشتیبانی خانواده به عنوان یکی از راهبردهای حمایتی در حل مسائل این دوره موثر است. آنها بیان کردند داشتن انتظارات معقول و منطقی، توجه به نظرات بچه‌ها، مشارکت در امور تحصیلی فرزندان می‌تواند به کاهش مشکلات و سازگاری بهتر در دوره جدید کمک کند. (Boonk et al, 2018) نیز بر نقش مشارکت والدین در امور تحصیلی فرزندان و تاثیر آن بر کاهش مشکلات این دوره تاکید نموده‌اند. از دیگر یافته‌های این پژوهش توجه به حمایت عاطفی مدرسه در کاهش چالش‌های این دوره بوده است. متخصصان شرکت‌کننده در پژوهش اذعان داشتند ایجاد فضای صمیمی، برگزاری مناسب ویژه برای ورود به دوره جدید، مشارکت دادن دانش‌آموزان در امور مدرسه، توجه به دانش‌آموزان با شرایط خاص می‌تواند به انتقال بهتر دانش‌آموزان به این دوره کمک کند. از طرفی حمایت آموزشی معلمان و حمایت سازمانی مدرسه، یکی دیگر از راهکار عملی که توسط مشارکت کنندگان پژوهش پیشنهاد شده است. از نظر آنها ارتباط مطالب درسی با مفاهیم دوره ابتدایی، ارتباط آموزش با تجربه‌های واقعی زندگی، افزایش جذابیت در تدریس، برگزاری جلسات آموزشی با محتوای تغییرات دوران بلوغ، ارائه تدریس به صورت گروهی، انعطاف‌پذیری در ساعت تدریس، انعطاف‌پذیری در کلاس‌بندی و برگزاری جلسات آموزشی با خانواده‌ها برای تسهیل سازگاری دانش‌آموزان در انتقال به دوره متوسطه موثر است. مطالعه (Chandora et al, 2018) نیز بر نقش مدرسه بویژه معلمان در همکاری درونی و آگاهی‌بخشی به دانش‌آموزان در کاهش مشکلات آنها در این دوره تاکید نمودند. اجرای این برنامه‌های حمایتی، به مشارکت اجتماعی دانش‌آموزان، گسترش شبکه دوستی، پیشرفت آموزشی آنها و تقویت جنبه‌های عاطفی شامل احساس لذت و تعلق به مدرسه جدید کمک خواهد کرد.

با توجه به نتایج پژوهش و به منظور تکمیل دستاوردهای علمی و عملی، پیشنهاد می‌شود به عوامل مطرح شده توسط متخصصان در این مدل، به منظور طراحی برنامه‌های گذار در سال‌های آغازین دوره متوسطه توجه شود. آگاهی‌بخشی لازم در زمینه تغییرات مهم انتقال به دوره متوسطه به خانواده، معلمان و مشاوران این دوره ارائه گردد و در مدرسه بر همکاری بیشتر بین خانه و مدرسه، مشارکت دانش‌آموزان در اجرای برنامه‌های مدرسه، ایجاد محیط یادگیری صمیمی اهمیت داده شود؛ اطلاعات تحصیلی و پرورشی تکمیل شده در پرونده‌های دانش‌آموزان مطالعه شود و برای کسب اطلاعات بیشتر با مدارس قبلی همکاری کنند. در سطح خانواده، فضای صمیمانه و مثبت مبتنی برای گفتگو با فرزند فراهم گردد تا آنها بدون دغدغه و فشار مشکلات خود را بیان کنند و والدین زمان بیشتری برای حل مسائل آنها صرف کنند. از سوی دیگر از پژوهشگران انتظار می‌رود بررسی‌هایی در زمینه سایر جنبه‌های انتقال مانند انتقال به دانشگاه و محیط شغلی و همچنین

نقش فوق برنامه در کاهش مشکلات انتقال به دوره متوسطه، شیوه‌های برنامه ریزی موثر برای پشتیبانی از دانش‌آموزان در این دوره انجام گیرد.

مشارکت نویسندگان

میزان مشارکت نویسندگان در نگارش مقاله ۵۰٪ بوده است به گونه ای که نویسنده اول نگارش و اجرای طرح پژوهشی و نویسنده دوم راهنمایی و مشاوره در اجرا آن را برعهده گرفته اند.

تشکر و قدردانی

از همه متخصصان دانشگاهی، آموزشی وزارت آموزش و پرورش، مشاوران و روانشناسان که در این پژوهش همکاری نمودند کمال امتنان و تشکر را داریم.

تعارض منافع

«هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است»

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

منابع

- صمدی، مریم، مهدیون، روح الله، و قاسم زاده، ابوالفضل. (۱۴۰۲). آماده سازی دانش آموزان برای انتقال به دانشگاه: نقش دبیرستان. مجله مدیریت مدرسه، ۱۱(۲)، ۷۶-۱۰۴.
- Aldosiry, N., Alharbi, A., & Alrusaiyes, R. (2021). Practices to prepare students with disabilities for the transition to new educational setting. *Children and Youth Services Review*, 120, 105657. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105657>
- Anderson, M., Goodman, J., & Schlosberg, N. (2011). Counseling adults in transition: Linking Schlossberg's theory with practice in a diverse world. *Spring Publishing Company*.
- Boonk, L., Gijsselaers, H., Ritzen, H., & Gruwel, S. (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review*, 24, 10-30. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.02.001>
- Bouchard, J., & Wong, J. S. (2025). Now and Then: Examining Students' Concerns about the Primary-Secondary School Transition. *Journal of Adolescent Research*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/07435584241312705>
- Briggs, J., Clark, J., & Hall, I. (2012). Building bridges: understanding student transition to university. *Quality in Higher Education*, 18 (1), 3-21. <https://doi.org/10.1080/13538322.2011.614468>
- Cermin, K., Healy, O., & Gordon, M. (2017). Parental perception on the transition to secondary school for their child with autism. *Advances in Autism*, 3(2), 87-99. <https://doi.org/10.1108/AIA-09-2016-0024>
- Chandora, R., Strnadova, I., & Cumming, Th. (2018). A Systematic review of the involvement of students' with autism spectrum disorder in the transition planning process: need for voice and empowerment. *Research in Developmental Disabilities*, 83, 8-17. <https://doi.org/10.1016/j.ridd.2018.07.011>
- Creswell, J. (2012). Educational research: planning conducting and evaluating quantitative research (4nd ed). *Pearson*.
- Cunningham, E., Raman, S., Taylor, A., Svirydzienka, N., Siddiqi, A.-M., Abdinasir, K., & Raghavan, R. (2024). Supporting the mental health of young people from ethnically diverse

- groups during the transition from primary to secondary school. *Health Education Journal*, 83(5), 504-518. <https://doi.org/10.1177/00178969241249833>
- Doutor, C., & Alves, N. (2024). 'I feel different...': Learning experiences and identities of African students in higher education. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 15(1), 47–62. <https://doi.org/10.3384/rela.2000-7426.4778>
- Evans, D., Borriello, A., & Field, P. (2018). A review of the academic and psychology impact of the transition to secondary education. *Frontiers in Psychology*, 9, 1482. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.01482>
- Evans, N., Forney, D., Guido, F. Patton, L., & Renn, K. (2009). *Student development in college: Theory research and practice*. Wiley.
- Gosai, S., Tuibeqa, A., & Prasad, A. (2023). Exploring the transition challenges of first-year College of business students in Fiji. *International Journal of Educational Research*, 117, 102131. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2022.102131>
- Harris, J., & Nowland, R. (2021). Primary-secondary school transition: impact and opportunities for adjustment. *Journal of Education on Social Science*, 8(2), 55-69. <https://doi.org/10.2054/jess0822008205>
- Holton, M. (2015). Adopting relationships with place: investigating the involving place attachment and sense of place of UK higher education students during a period of intense transition. *Geoforum*, 59, 21-29. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2014.11.017>
- Katsantonis, I. G. (2024). Development of Internalizing Mental Health Symptoms from Early Childhood to Late Adolescence. *European Journal of Investigation in Health, Psychology and Education*, 14(8), 2404-2416. <https://doi.org/10.3390/ejihpe14080159>
- Khojanashvili, L., Tsereteli, M., Bakashvili, M., & Aslan, M. (2023). Exploring the challenges of transitioning to higher education for students studying away from home. *Educational Psychology in Practice*, 39(3), 309–330. <https://doi.org/10.1080/02667363.2023.2208343>
- Lange, A., Stapley, E., Merrick, H., & Hayes, D. (2024). Supporting children transition to secondary school: A qualitative investigation into families' experiences of a novel online intervention. *British Journal of Educational Studies*. 1-21. <https://doi.org/10.1080/00071005.2024.2336505>
- Martin, A., Collie, R., Stephan, M., Felesken, A., Halcrow, F., & McCourt, B. (2024). The role of teaching support in assisting students' transition to high school. *Learning and Individual Difference*, 109, 102382. <https://doi.org/10.1016/j.lindif.2023.102382>
- Martins, J., Rosario, P., Cunha, J., Nunez, J., Vallejo, G., & Moreira, T. (2024). How to help student to middle school? Effectiveness of a school based group mentoring program promoting students' engagement self-regulation and goal setting. *Contemporary Educational Psychology*, 76, 102230. <https://doi.org/10.1016/j.cedpsych.2023.102230>
- Menzies, J., & Baron, R. (2014). International postgraduate student transition experiences: the importance of student societies and friends. *Innovations in Education And Teaching International*, 51 (1), 771972. <https://doi.org/10.1080/14703297.2013.771972>
- Nelavai, N., & Ramesh, S. (2020). An Insight into the challenges faced by first year engineering students: poor foundational knowledge. *Procedia Computer Science*, 172, 823-830. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2020.05.118>
- Panadero, E., Fraile, J., & Garcia-Perez, D. (2022). Transition to higher education and assessment: a one of year longitudinal study. *Education XX1*, 25 (2), 15-37. <https://doi.org/10.5944/educxx1.29870>
- Rocha, R.S., Castro, S.L. & Limpo, T. (2022). The role of transcription and executive functions in writing: a longitudinal study in the transition from primary to intermediate Grades. *Read Writ* 35, 1911–1932. <https://doi.org/10.1007/s11145-022-10256-8>
- Simpkins, C. A., Pendergast, D., Hopwood, B., & Rossiter, R. (2025). Transitioning into Secondary School: A Systematic Quantitative Review of Literature in the Australian Context. *RMLE Online*, 48(2), 1–24. <https://doi.org/10.1080/19404476.2024.2448352>
- Sohl, K., Oberweiser, C., Runam, R., Oberweiser, Ch., & Cornell, W. (2023). A pediatrician's practical guide for navigating transition to adulthood with autistic youth and their caregivers. *Pediatric Clinics of North America*, 71(2), 315-326. <https://doi.org/10.1016/j.Pcl.2024.01.007>
- Timmis, M.A., Hibbs, A., Polman, R., Hayman, R., & Stephens, D. (2024). Previous education experience impacts student expectation and initial experience of transitioning into higher education. *Front. Educ*, 9, 1479546. <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1479546>
- Tubagus, M., Haerudin, H., Fathurohman, A., Adiyono, A., & Aslan, A. (2023). The impact of technology on Islamic pesantren education and the learning outcomes of Santri: new trends and possibilities. *Indonesian Journal of Education*, 3(3), 427-434.